

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС СПАЛАХУ ПАНДЕМІЇ COVID-19

ACTIVITIES OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE DURING THE COVID-19 PANDEMIC OUTBREAK

UDK 336.71

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct59-18>**Данік Н.В.**

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки,
менеджменту та фінансів
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Логачова К.О.

магістрант
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Гребенюк І.С.

магістрант
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

Danik Natalia

V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv
National University

Lohachova Kateryna

V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv
National University

Grebenuk Inna

V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv
National University

У статті розглянуто питання впливу пандемії COVID-19 на регуляторну діяльність Національного банку України. Проаналізовано взаємозалежність банківської та економічної систем, а також вплив їх неефективної взаємодії на банківську діяльність загалом та діяльність кожного комерційного банку зокрема. Встановлено, що до настання періоду пандемічної кризи у світі банківська система України характеризувалась як стресостійка з урахуванням проведених реформ підвищення ліквідності та докапіталізації. Обґрунтовано вжиття антикризових заходів, що були розроблені Національним банком України як інструменти підвищення фінансово-економічної безпеки держави загалом та фінансово-кредитних установ в умовах підвищення банківських ризиків, спричинених спалахом пандемії COVID-19, зокрема. В результаті проведеного дослідження було запропоновано систему заходів національної підтримки банківського сектору з боку Національного банку України та Міжнародного валютного фонду через призму цілої низки вказівок та регуляторних моментів, які виступають скоріше підтримуючими інструментами, ніж контрольними та регулятивними.

Ключові слова: Національний банк України, пандемія COVID-19, банк, криза, Міжнародний валютний фонд.

В статье рассмотрены вопросы влияния пандемии COVID-19 на регуляторную деятельность Национального банка Украины. Проанализирована взаимосвязанность банковской и экономической систем, а также влияние их неэффективного взаимодействия на банковскую деятельность в целом и деятельность каждого коммерческого банка в частности. Установлено, что до наступления периода пандемического кризиса в мире банковская система Украины характеризовалась как стрессоустойчивая с учетом проведенных реформ повышения ликвидности и докапитализации. Обосновано принятия антикризисных мер, которые были разработаны Национальным банком Украины как инструменты повышения финансово-экономической безопасности государства в целом и финансово-кредитных учреждений в условиях повышения банковских рисков, обусловленных вспышкой пандемии COVID-19, в частности. В результате проведенного исследования была предложена система мер национальной поддержки банковского сектора со стороны Национального банка Украины и Международного валютного фонда через призму целого ряда указаний и регуляторных моментов, которые выступают скорее поддерживающими инструментами, чем контрольными и регулятивными.

Ключевые слова: Национальный банк Украины, пандемия COVID-19, банк, кризис, Международный валютный фонд.

The article considers the impact of the COVID-19 pandemic on the regulatory activities of the National Bank of Ukraine. The interdependence of the banking and economic systems and the impact of their inefficient interaction on banking in general and each individual commercial bank in particular are analyzed. It is established that before the onset of the pandemic crisis in the world, the banking system of Ukraine was characterized as stress-resistant, taking into account the reforms of liquidity and recapitalization. The stability of the banking system is affected by economic pressures caused by the spread of coronavirus and lower oil prices. According to one of the world's three reputable rating agencies, Fitch Ratings, the level of pressure on banks depends on the depth and duration of the economic downturn, specific risks to the national economy and external finances (for example, tourism revenues or remittances), national government measures and individual banks. The implementation of anti-crisis measures developed by the National Bank of Ukraine as tools to increase financial and economic security in the country as a whole, and financial institutions in terms of increasing banking risks caused by the outbreak of the COVID-19 pandemic. The spread of this infection also has negative consequences for the economy and financial system of Ukraine. Therefore, the National Bank of Ukraine has introduced a system of anti-crisis measures during quarantine in the country. The NBU covers information about events in the economy through its own website, social media pages, and the media. These measures are implemented to mitigate the impact of coronavirus disease on citizens and businesses, and to ensure the quality and smooth operation of the financial system. The banking system continues to operate, without imposing any restrictions on the operation of banks and their operations. As a result of the study, a system of measures of national support for the banking sector by the National Bank of Ukraine and the International Monetary Fund was proposed through the prism of a number of guidelines and regulatory points, which are supporting instruments rather than control and regulatory ones.

Key words: National Bank of Ukraine, COVID-19 pandemic, bank, crisis, International Monetary Fund.

Постановка проблеми. Вперше в економічній історії причиною світової кризи стала пандемія, а саме пандемія COVID-19. Ця інфекція значно вплинула на фінансову політику країн, роботу банків та спосіб життя людей загалом. Сьогодні ми стикаємося з економічним потрясінням, потенційно більш серйозним, ніж тим, якому ми були свідками під час світової фінансової кризи у 2008 році. Ніколи раніше сучасна економіка не припиняла свою діяльність. Від тижня до тижня багато робітників втрачали роботу та зарплату. Ресторани, готелі

та літаки спорожніли. Споживачі та підприємства зараз стикаються зі значними втратами доходу й потенційно сильно поширеними банкрутствами. Під час пандемії COVID-19 значні зміни відбулися в банківських установах, зокрема більшість відділень припинили свою діяльність, посилилися заходи безпеки, але стало менше штрафів за несвоєчасну сплату кредитів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню діяльності центральних банків, а саме реалізації грошово-кредитної політики під

час кризи, присвячено багато наукових робіт вітчизняних учених, таких як О.О. Авраменко [3], Б.П. Адамик [4], Л.А. Бондаренко [5], Ю.П. Галушко [6], Б.П. Данилишин [7], а також значна кількість офіційних публікацій Національного банку України та Міжнародного валютного фонду.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз фінансово-економічної діяльності Національного банку України під час спалаху пандемії COVID-19 та її впливу на ефективність комерційних банків.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наш непростий час, за поширення пандемії коронавірусу, велика відповідальність лягає на НБУ як основного гаранта забезпечення економічного розвитку фінансів України та можливості отримувати фінансові послуги без загрози життю та благополуччю громадян. Тиск на банківську систему зростає, неминучими стають дефолтні зобов'язання. В умовах нинішньої кризи влада вживає низку заходів для забезпечення фінансової підтримки бюджету країни, а центральні банки по всьому світі відкривають нові лінії ліквідності.

Міжнародний валютний фонд на своєму сайті 31 березня 2020 року розмістив додаткові вказівки уряду та центральним банкам щодо подальших напрямів зміни векторів монетарної політики [2]. Хочемо проаналізувати основні з них.

1) Не змінювати правил. Центральні банки дають свою згоду банкам та час на виконання встановлених нормативів та вказівок регулятора, які були встановлені та обговорені раніше, а також було прийнято призупинити впровадження новизни. Так, банки зосередились на підтримці поточних операцій, враховуючи труднощі, що виникли під час карантину.

2) Використовувати запаси ліквідності та капіталу, які були зібрані раніше, для подальшої підтримки та безперервного банківського кредитування, що не несуть негативні наслідки.

3) Змога передивлятися умови кредитів. Виконавчі наглядові органи повинні чітко інформувати банківські установи, щоб ті звернули увагу на перекредитування тих клієнтів, які найбільше потерпіли від спалаху пандемії COVID-19.

4) Не приховувати втрати. Всі банки, вкладники, акціонери й навіть платники податків обов'язково повинні нести їх. Прозорість допомагає підготувати всі зацікавлені сторони; непередбачені обставини тільки погіршують їх реакцію, оскільки ми спостерігали кризу у 2008 році.

5) Розвинути нормативно-правовий режим заходів підтримки. Пояснювати вчасно, як банківські установи та регулятори повинні ставитися до фінансових і монетарних заходів, включаючи заходи, безпосередньо спрямовані на позичальників, кредитні гарантії, «кредитні канікули», перекази та субсидії, що допоможе загальній прозорості.

6) Посилити комунікації. Стимулювати до безперервного діалогу між регулятором і банками, особливо в ситуації віддаленої роботи з працівниками банку та їх клієнтами.

7) Взаємозв'язок із країнами. Банківська справа – це всесвітній бізнес. Зрештою, криза, що існує сьогодні, обійде нас стороною та залишить негативні наслідки, які ми в майбутньому зможемо нейтралізувати за допомогою тісних міжнародних взаємозв'язків, котрі послугують для збереження єдності всесвітньої фінансової системи [2].

Підсумовуючи результати макроекономічного огляду за березень 2020 року, можемо спостерігати, що інфляція мала досить низьке значення, а саме 2,3%, а міжнародні резерви України за підсумками квітня 2020 року склали 24,9 млрд. дол. США. Щоб не допустити загострення інфляції та значних курсових різниць, НБУ здійснив зміну курсу (валютну інтервенцію) на 2 189,6 млн. дол. США.

Також свою діяльність Національний банк України у 2020 році сконцентрував на таких основних цілях:

- уберегти здоров'я населення, яке користується фінансовими послугами та готівкою;
- забезпечити якісну та безперебійну роботу фінансової системи під час карантину;
- підтримати економіку всіма доступними грошовими ресурсами;
- стрімко поновити економічне зростання після закінчення карантину [9].

Національний банк України у березні-квітні 2020 року впровадив систему таких антикризових заходів на час карантину в країні:

- з 13 березня 2020 року знижено облікову ставку до 10% річних;
- запроваджено стимулюючі нормативи резервування та механізм довгострокового рефінансування банків на строк до 5 років;
- рекомендовано на період карантину максимально перейти на безготівкові розрахунки;
- задля зменшення ризиків поширення коронавірусу готівка, яку НБУ отримував від банків, обеззаражувалась;
- відповідно до рекомендацій ВОЗ та МОЗ, встановлено чіткий графік роботи банківських відділень;
- встановлено умови «кредитних канікул» та заборонено застосовувати будь-яку відповідальність (штрафи, пені тощо) за прострочення виконання зобов'язань у період із 1 березня 2020 року по 30 квітня 2020 року;
- банкам рекомендовано не скорочувати кредитні ліміти за картками та овердрафтами [1].

Висновки з проведеного дослідження. Пандемія COVID-19 спричинила другу за величиною світову рецесію за всю історію, і більше третини всього населення світу на той час було

заблоковано. Найбільш негативний вплив кризи відчувався у звітності банків за підсумками 2020 року. Підсумки, які зараз показують банки за 9 місяців 2021 року, демонструють, що банківська система залишається прибутковою і певним чином все ще рухається за інерцією, маючи певний запас міцності [8]. Таким чином, порівнюючи сучасну банківську систему з 2014–2016 роками, коли був так званий масовий банкопад, можемо впевнено стверджувати, що зараз банківська система Україна справді має стійкий та надійний вигляд. Отже, банківський сектор під час пандемії продемонстрував високу стійкість завдяки злагодженим діям Національного банку України та менеджменту комерційних банків. Банки змогли довести, що цілком спроможні відповідати сучасним викликам у сфері капіталу, ліквідності, прибутковості та технологічних інновацій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Грошово-кредитна статистика / Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms> (дата звернення: 11.09.2021).
2. Maintaining Banking System Safety amid the COVID-19 Crisis. URL: <https://blogs.imf.org/2020/03/31/maintaining-banking-system-safety-amid-the-covid-19-crisis> (дата звернення: 12.09.2021).
3. Авраменко О.О. Грошово-кредитна політика України в системі забезпечення економічної безпеки держави : дис. ... канд. екон. наук : спец. 21.04.01. Київ, 2016. 282 с.
4. Адамик Б.П. Центральний банк і грошово-кредитна політика : підручник. Київ : Кондор, 2011. 416 с.
5. Бондаренко Л.А. Нетрадиційні заходи грошово-кредитної політики центральних банків в умовах кризи. *Банківська справа*. 2015. Вип. 2. С. 58–61.
6. Галушко Ю.П. Інструменти грошово-кредитного регулювання в системі факторів економічного зростання : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08. Київ, 2016. 223 с.
7. Данилишин Б.М. Основні напрями монетарної політики України. *Фінанси України*. 2018. № 1. С. 9–25.
8. Статистичні дані Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162&cat_id=36674 (дата звернення: 11.09.2021).
9. Доповідь Голови НБУ Якова Смолія на засіданні Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики Верховної Ради України. 8 травня 2020 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/dopovid-golovinbu-yakova-smoliya-na-zasidanni-komitetu-z-pitanfinansiv-podatkovoyi-ta-mitnoyi-politiki-verhovnoyiradi-ukrayini> (дата звернення: 12.09.2021).

REFERENCES:

1. Groshovo-kreditna statistika [Monetary statistics]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms> (accessed 11 September 2021).
2. Maintaining Banking System Safety amid the COVID-19 Crisis. Available at: <https://blogs.imf.org/2020/03/31/maintaining-banking-system-safety-amid-the-covid-19-crisis> (accessed 12 September 2021).
3. Avramenko O.O. (2016) Groshovo-kreditna polityka Ukrainy v systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Monetary Policy of Ukraine in the System of Economic Security of the State] (PhD Thesis), Kyiv.
4. Adamyk B.P. (2011) Tsentralnyi bank i hroshovo-kredytna polityka [Central bank and monetary policy]. Kyiv: Kondor. (in Ukrainian)
5. Bondarenko L.A. (2015) The Unconventional Monetary Policy Measures of the Central Banks in Crisis. *Bankivska sprava*, no. 2. Available at: [http://ird.gov.ua/sep/sep20152\(112\)/sep20152\(112\)_058_BondarenkoLA.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20152(112)/sep20152(112)_058_BondarenkoLA.pdf).
6. Halushko Yu.P. (2016) Instrumenty hroshovo-kredytnoho rehuliuвання v systemi faktoriv ekonomichnoho zrostannia [Instruments of Monetary Regulation in the System of Factors of Economic Growth]. (PhD Thesis), Kyiv.
7. Danylyshyn B.M. (2018) Main Directions of Monetary Policy of Ukraine. *Finansy Ukrainy*, no. 1, pp. 9–25.
8. Statistical Data of the National Bank of Ukraine. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162&cat_id=36674 (accessed 11 September 2021).
9. Report of the Chairman of the NBU Yakov Smoliy at the Sitting of the Committee on Finance, Tax and Customs Policy of the Verkhovna Rada of Ukraine. 08.05.2020. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/dopovid-golovinbu-yakova-smoliya-na-zasidanni-komitetu-z-pitanfinansiv-podatkovoyi-ta-mitnoyi-politiki-verhovnoyiradi-ukrayini> (accessed 12 September 2021).